Concertul pentru clarinet de Tudor Ciortea

Tudor Ciortea a creat în ultimele luni *Concertul pentru clarinet și orchestră,* înfățișat în primă audiție de dirijorul Ludovic Baci la orchestra de studio a Radioteleviziunii, avînd ca solist pe Aurelian-Octav Popa. E de relevat dintru început spiritul permanent activ, în necontenită mișcare, al compozitorului care. rămînînd temeinic legat de creația populară, a găsit forța de a-și diversifica scriitura muzicală, aducînd o paletă coloristică de o remarcabilă diversitate și, cu deosebire în partea întîia a lucrării, valențe armonice mai îndrăznețe, mai noi. Firul melodic al cîntecului care a dominat, este deosebit de „îmbrăcat", uneori densitatea lucrării atingînd proporții importante. La tot pasul ascultătorul are unele surprize armonice, uneori polifonice. Instrumentul solistic este folosit la maximum, cîntînd laolaltă cu orchestra dar cu rol prioritar. Totul este scris foarte judicios și clarinetul nu se pierde niciciînd în masa orchestrală plină, bine și frumos nutrită. Partea a doua a lucrării care, structural, respectă forma clasică tripartită, este un cîntec lung. românesc, expus mai întîi de orchestră. Am perceput rezonanțe îndeobște „ca de pe plaiuri"... Apoi intră clarinetul alături de masa mare instrumentală. Lui Aurelian Octav Popa, acest mare maestru al instrumentului său, compozitorul i-a încredințat unele „tururi de forță" clasice dar pe alocuri aproape periculoase pentru oricine altul decît pentru acest excepțional artist a cărui virtuozitate a devenit și o probă a măestriei compozitorilor. Această mișcare mediană — un *Adagio* — are un caracter duios și pastoral, bucolic. Unele exigențe impuse clarinetului, cu deosebire în registrul înalt au fost trecute cu cea mai mare ușurință. Finalul este un *Rondo* care ne-a introdus în atmosfera unui însuflețit joc românesc — în speță un joc oșănesc — a cărui melodiciate, ale cărui elemente ritmice, definesc cu putere, caracterul original al muzicii. Lucrarea apare cu totul interesantă prin specificul său național, care reprezintă o permanență în opera compozitorului, specific prezent însă într-o formă evoluată. Este remarcabil faptul că Tudor Ciortea a găsit în el forța de a-și diversifica și coloritul armonic, îmbogățind orchestrația cu o seamă de elemente timbrale.

În același timp el a creat anume, pentru virtuozul Aurelian Octav Popa, un *Intermezzo,* (oferit în supliment), piesă de mare exigență a execuției ale cărei arabescuri și volute melodice (uneori chiar și elemente polifonice) au fost realizate cu maximum de măiestrie artistică.

Am urmărit apoi pe violonista Mariana Sîrbu în *Concertul al 3-lea în sol major* de Mozart. Stăpînind o tehnică pură, de mare șlefuire, avînd un ton cald, vibrant, o sensibilitate și inteligență muzicală dintre cele mai vii, ne-a restituit capodopera mozartiană cu măiestria, gingășia și totodată vigoarea unei artiste desăvîrșite. Temperament excepțional. Mariana Sîrbu este o violonistă de clasă superioară, ea surclasînd pe mulți dintre violoniștii de peste hotare în trecere pe podiumul sălilor noastre de concert. Mariana Sîrbu ne poate reprezenta cu cinste, cum a și făcut-o de altfel, oriunde, fiind sortită celor mai mari succese.

În sfîrșit, bune aprecieri și despre pianista Roxana Lazăr care deși studentă în anul I la Conservatorul „Ciprian Porumbescu" a dovedit în *Concertul nr. 3 în do minor* de Beethoven, o tehnică serioasă și înțelegere pentru profunzimea lucrării. Roxana Lazăr poate fi socotită o speranță promițătoare.

Cît despre Ludovic Baci, el este dirijorul care investighează fără preget cele mai diverse domenii de creație muzicală, oferindu-ne realizările sale care sînt totdeauna pline de interes artistic, bine organizate. Remarcabila sa capacitate dirijorală se aliază în chip exemplar cu o lăudabilă ținută a unui șef de orchestră care nu vizează decît să slujească arta, buna muzică.

Orchestra de studio a făcut față onorabil tuturor exigențelor — și au fost destule — ale celor trei concerte menționate.

Concertul nr. 2 pentru pian de Pascal Bentoiu

Concertul simfonic al Radioteleviziunii, încredințat tînărului dirijor Ovidiu Bălan, de la Bacău, s-a bucurat, între altele, de prezența solistică a cunoscutei și apreciatei pianiste sovietice Henriette Mirvis care a interpretat *Concertul al 2-lea pentru pian și orchestră* de Pascal Bentoiu. Pe această desăvîrșită artistă (Premiul I în 1956 la Concursul internațional „Mozart" de la Salzburg) o cunoaștem mai de mult. Ea a prezentat, cu mai bine de un deceniu în urmă acest concert în primă audiție, cu un mare succes, succes tot atît de frumos obținut și peste hotare. De altfel Concertul a fost imprimat la Moscova. Henriette Mirvis care prețuiește mult lucrarea și este atașată de ea, a cîntat-o nu numai cu un elan tineresc, dar totodată cu acea sobră ținută a artistului autentic, antrenînd atît orchestra cît și publicul. Dincolo de tehnica sa de înaltă factură, a dovedit o dată mai mult, în partea (a treia) *larghetto,* o profundă și caldă aderență la melodica atît de cantabilă a lucrării pe care a expus-o cu o sinceră efuziune lirică, asociindu-și spre sfîrșitul ei — așa cum s-a gîndit inspirat compozitorul — o vioară și un violoncel. În rest, solista a impulsionat mult dinamism lucrării pe care o cunoaște perfect pînă în cele mai mici amănunte, dominînd de departe toate momentele de dinamism (uneori de un modernism foarte agreabil) cît și pe cele de bogată și exigentă expresivitate. Este o lucrare originală, românească și dorim să o ascultăm cît mai des, îndeosebi într-o asemenea interpretare

de mare strălucire, de competență pătrundere a conținutului, a substanței sale deosebite.

Dintr-o inadvertență pe care nu o mai comentăm, dar avem dreptul să o semnalăm, ne-am trezit în program cu o schimbare care se cerea să fie anunțată nu numai la radio, dar făcută cunoscută și în sală : *Concertul* de Mozart *pentru pian și orchestră în Si bemol major*. Solistă a fost tot Henriette Mirvis care ne-a oferit — din fericire — aceeași execuție extrem de îngrijită, sensibilă și chibzuită, în perfectul stil mozartian cerut.

În restul programului violonista Cornelia Bronzetti a cîntat cu o serioasă pregătire, *Tzigane* de Ravel, piesă despre ale cărei exigențe de virtuozitate nu se va putea spune că sînt întrecute de posibilitățile executantului și *Poemul* de Chausson, redat calm, concentrat și pentru care o nuanță în plus de poezie va fi totdeauna binevenită.

Dirijorul Ovidiu Bălan este un indiscutabil talent. A dovedit-o atît în uvertura pentru *Les francs-juges* de Berlioz cu care a deschis concertul cît și în rest. Dinamismul său a apărut uneori, trebuie să spunem, excesiv. Gestica deasupra exigențelor. Să mai arătăm că un asemenea program cu 5 (cinci) lucrări este neîngăduit de lung. Cînd conducerea programelor va reuși oare să cantoneze concertul simfonic la cele două ore reglementare, pentru care militățm de atîta vreme ?

Trei poeme pentru soprană și orchestră de Liviu Ionescu

Dirijorul Liviu Ionescu și-a prezentat, în primă audiție, trei compoziții pentru soprană și orchestră : *Incantație, Doloroso, Chemare*. Ele au fost vocalizate (căci aceste „poeme" nu sînt scrise pe cuvinte) de cîntăreața Maria Mirea. Faptul că Liviu Ionescu nu a ales texte care să reprezinte un suport, să-i zicem concret, (în afara titlurilor menționate) i-a dat libertăți indiscutabil mai mari în ceea ce privește realizarea lor. Ele sînt foarte scurte de altfel : două-trei minute fiecare. Curbele sonore create uneori capricios și orchestrația simplă, aerată, i-au oferit tinerei interprete putința de a ne arăta că dispune de o voce mare, amplă și intensă, deosebit de clară, cu posibilități de a evolua foarte liber în registrul acut. Aplicîndu-se unui studiu asiduu Maria Mirea poate ajunge la realizări de seamă, întrucît are la bază esențialul cerut : un „material" vocal foarte sănătos, viguros, de mare eficiență.

În program, *Concertul pentru vioară și orchestră* de Ceaikovski a fost cîntat de violonista Angela Gavrilă-Dieterle. Atacul său a apărut moderat, tehnica frumoasă, vrem să spunem bine lucrată ; am apreciat corectitudinea variațiilor pe tema din *Allegro* inițial ca și justețea intonațională a dublelor coarde. Cadența a fost trecută cu virtuozitate. Sînt evitabile însă unele extensii, rare de altfel, în frazare, cu atît mai mult cu cît violonista a vădit în genere agilități frumoase în desfășurarea discursului muzical. *Canzona* a fost redată fără dulcegării ceea ce a constituit de asemenea o notă pozitivă. Tonul violonistei a apărut de o mare finețe și distincție.

Liviu Ionescu și-a pregătit concertul cu scrupulozitate, preocupat ca orchestra să nu incomodeze nicicînd pe soliști. *Simfonia a II-a* de Beethoven cu care s-a încheiat concertul a fost redată în stilul potrivit ca tempi, ca linie generală, ca detalii. Liviu Ionescu dirijează calm, cu pricepere, fără gesturi mari, atent la buna desfășurare a muzicii.

Tablouri simfonice de Victor Iusceanu

Mihai Brediceanu a deschis concertul simfonic al Filarmonicii „George Enescu" cu o primă audiție românească : *Tablouri simfonice* de Victor Iusceanu : trei tablouri cu caracter mai mult sau mai puțin descriptiv, comportînd mai întîi *Furtună în munți*. Atmosfera la început liniștită, lasă loc unei frămîntări, unei înfiorări, simbolizînd probabil furtuna după care totul se liniștește. Furtuna a trecut... Scriitura e realizată la modul cu totul diatonic. Următorul tablou, *Priveliști din Dobrogea*, s-ar vrea o evocare a peisajului respectiv, deși muzica nu apare prea diferențiată față de cea a tabloului anterior. Tenta generală este folclorică și anumite cromatisme par să reprezinte unele preferințe statornice ale compozitorului. Aici am deslușit rezonanțe mai precizate de cîntec românesc ; un cîntec doinit. Ultimul tablou, *Cîntecul muncii* are caracterul unui joc de la țară plin de însuflețire. El evocă o adunare sărbătorească. Tablourile profesorului Iusceanu credem că sînt foarte indicate a fi ascultate, grație muzicii lor simple, accesibile, a simfonizării eufonice, amabile și fără nici o complicație, de începătorii care doresc să se inițieze în muzica simfonică.

Pianistul Alexandru Demetriad a interpretat apoi *Concertul în Re major pentru pian și orchestră* de Bach. Acest artist, stăpîn perfect al instrumentului său a cîntat cu sensibilitatea care-l caracterizează și cu avantajul de a nu se fi abandonat nicicînd preferințelor sale pentru unele fluctuații de tempo, pentru acele rubato-uri romantice, fiind ținut de data aceasta în chinga, strînsă, a ritmicii lui Bach, respectată de toți interpreții cu rectitudine.

Să relevăm cu acestea frumusețea interpretării dată de Mihai Brediceanu *Simfoniei Fantastice* de Berlioz. A fost o tălmăcire romantică dar riguroasă în care *Valsul* de pildă, din partea a doua, a apărut fără întîrzieri languroase iar scena la cîmp de-adreptul terifiantă, cînd cei patru timpaniști, instalați ca niște magistrați la pupitrele lor, au dat curs avalanșei de tunete cerute de partitură.

Mihai Brediceanu își cucerește necontenit poziții de remarcabil dirijor cu avantajul sporit pe de-o parte al adîncirii muzicii, iar totodată al cîștigării necontenite a independenței mîinilor sale.

J. V. PANDELESCU